

N:o 17.

Ank. till Riksd. kansli den 20 april 1891, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af för visst fall lemnadt tillstånd till utbyte af kronans nummerhästar mot remonter.

I motion, n:o 75, remitterad till tillfälliga utskottet n:o 4, anför herr *J. Anderson* i Tenhult:

»Kongl. brevet af den 16 juni 1876, hvaraf en afskrift här följer, medgifver, att sekundchefen vid lifgardet till häst och chefen för Kronprinsens husarregemente må, på deras ansvar, för att förbättra hästnumren vid berörda regementen, utan mellangift från kronans sida mot unga och goda remonter bortbyta Kongl. Maj:t och kronan tillhöriga, mindre lämpliga nummerhästar.

Af närlagda P. M. (bil. A) synes, att chefen vid förstnämnda regemente från maj månads början 1885 till 5 oktober 1890 tillåtit en del af de vid regementet tjänande officerare med vederlikar att tillbyta sig 17 af regementets nummerhästar.

Vid Kronprinsens husarregemente har chefen under de sistförflutna 8 åren låtit af regementets hästar bortbyta ej mindre än 43 stycken, deraf han sjelf tillbytt sig 2:ne (se bil. B).

Om man granskar bil. C, finner man, att unga tre- och fyra-åriga, regementet tillhöriga hästar blifvit bortbytta mot äldre och att, så vidt känt är, de bortbytta hästarne vid inköpet haft följande värden:

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 15 Häft. (N:o 17.) 1

9 st.	kostade vid inköpet	700 kronor	hvardera,
2 »	»	750	»
1 »	»	775	»
9 »	»	800	»
1 »	»	898	»
9 »	»	900	»

och 8 st., å hvilka värdet ej är uppgifvet.

Då man ser dels i hvilken omfattning statens hästar bortbytas, dels hvad staten för dessa vid inköp betalt, dels den ålder, vid hvilken utbyten blifvit gjorda, dels att chefen sjelf vid olika tillfällen tillbytt sig af regementets hästar, och slutligen, att staten vid dessa utbyten stundom fått äldre hästar än hvad som lemnats, torde vara uppenbart att, på det sätt ofvan omförmälda kongl. bref af vederbörande blifvit tolkadt, hästnumren vid berörda regementen ingalunda förbättrats, utan tvärt om i betänklig grad försämrats, hvarför jag, för att förekomma fortsatta förluster för statsverket, härigenom vördsamligen hemställer, att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t behagade förklara, att ofvan omförmälda kongl. bref och möjligen förekommande lika bestämmelser i dessa regementens tienstgöringsreglementen ej vidare må få tillämpas.»

Utskottet har inhemtat:

att inspektören för kavalleriet i en till Kongl. Maj:t stäld skrifvelse af den 25 april 1876 anført: att, sedan passevolansen vid det värfvade kavalleriet upphört, fråga uppstått, huruvida sekund- och regementscheferna fortfarande hade den rättighet, de enligt passevolanskontrakten egde, eller att emellan mönstringarna »utränga hästar och förbättra hästnummer»; att kavalleriinspektören för sin del ansåge, att en dylik rättighet vore till verkligt gagn för vapnet på samma gång den kunde vara till icke ringa fördel för arméns officerare; att det nemligen måste vara fördelaktigt för regemente att utbyta en allt för het eller allt för fin häst mot en lugnare och starkare; att, om detta skedde innan det finare djuret tagit sådan skada, att det måste kasseras, utbytet kunde ske utan all kostnad för kronan; att en verklig förbättring af numret äfven borde uppstå, om en officer, i behof af en stadig äldre häst, hvarpå tillgång alltid funnes bland nummerhästarne, i utbyte mot en dylik erbjöd en ung och vacker remont; att så väl officeren som regementet derpå vunne, i det nemligen regementet finge en ung häst i stället för en, hvars ålder inom

få år gjorde honom otjenstbar, samt officeren deremot erhöle, hvad för honom vore af största vigt, en duglig exercishäst; att dylika utbyten, verkställda på chefens personliga ansvar, icke skulle framkalla någon anmärkning, men deremot i icke ringa mån bidraga till minskning af kronans remonteringskostnad, enär, förutsatt att regementet vore väl beridet, äldre hästar ofta nog skulle på ofvannämnda sätt utbytas mot yngre, och kassation för ålder och deraf framkallade kontanta remonteringsinköp i samma mån minskas; och att kavalleriinspektören på dessa skäl hemställt, att så väl sekundchefen vid lifgardet till häst som chefen för husarregementet Konung Carl XV (nu benämndt Kronprinsens husarregemente) måtte fortfarande berättigas att emellan mönstringarna förbättra hästnumren vid nämnda regementen; dock att detta skedde på sekund- eller regementschefens personliga ansvar samt under förbehåll att ingen utgift, af hvad slag det vara månne, derigenom ådroges Kongl. Maj:t och kronan;

att kongl. arméförvaltningen, hvars utlåtande öfver ofvanberörda hemställan infordrats, i skrifvelse den 16 maj 1876 ansett den ifrågakända rättigheten, när den utöfvades med sakkäthed och noggrant iakttagande af kronans fördel, kunna vara befrämjande både för regementets tjenstbarhet och remonteringskostnadens förminskande, och för ty hemställt att, tills vidare och intill dess annorlunda kunde varda förordnad, Kongl. Maj:t måtte bifalla kavalleriinspektörens ifrågavarande framställning med de dervid fästade förbehåll, hvartill lämpligen borde fogas, att bemälte chefs åtgärder i afseende å hästnumrens förbättrande skulle antecknas i regementenas hästrullor;

samt att Kongl. Maj:t härefter den 16 juni 1876 utfärdat följande till inspektören för kavalleriet ställda bref:

»Uti memorial af den 25 sistlidne april hafven I på anförda skäl hos oss i underdånighet hemställt, att såväl sekundchefen vid lifgardet till häst som chefen för husarregementet Konung Carl XV måtte fortfarande berättigas, i likhet med hvad dem förut tillkommit enligt regementenas med 1875 års slut tilländagångna passevolanskontrakt, att genom utbyten af mindre lämpliga nummerhästar mot unga och goda remonter få under uppgifvet förbehåll mellan mönstringarna förbättra hästnumren vid berörda regementen.

Efter inhemtande af vår arméförvaltnings häröfver afgifna underdåniga utlåtande hafve vi detta ärende i nådigt öfvervägande tagit och funnit godt att till eder förevarande framställning lemna nådigt bifall under det af eder angifna förbehåll, att dylikt hästutbyte sker på veder-

börande sekundchefs och regementschefs ansvar samt att härigenom ingen utgift oss och kronan ådrages; börande de i afseende å hästnumrens förbättrande vidtagna åtgärder i regementenas hästrullor behörigen antecknas. Hvilket vi eder till svar och vederbörande chefs förståndigande härigenom i nåder meddele.»

I det för armén gällande, den 12 april 1889 antagna tjänstgöringsreglemente, del II kap. VII § 2 mom. 5, förekommer följande bestämmelse:

»Äldre eller mindre lämplig stambäst får på regementschefens ansvar utbytas mot remont, om ingen kostnad härigenom förorsakas kronan. Officer, tillhörande regementet, må tillåtas att mot besättande af remont få uttaga äfven yngre häst; dock eger regementschefen härvid tillse att intet missbruk sker.»

Då de i motionen åberopade och dervid fogade bilagor A, B och C ej omfatta hela den tid, under hvilken ifrågavarande kongl. bref egt tillämpning, har utskottet förskaffat sig uppgifter från lifgardet till häst och Kronprinsens husarregemente å hela det antal nummerhästar, som i enlighet med nämnda bref blifvit från dessa regementen uttagna och utbytta mot remonter under tiden från och med år 1876 till och med år 1890. Enligt dessa uppgifter hafva uttagits från lifgardet till häst 38 nummerhästar och från Kronprinsens husarregemente 68 nummerhästar.

De *vid lifgardet till häst* uttagna hästarne hafva vid den tid, då de uttagits, haft en ålder, fem af 4 år, åtta af 5 år, sex af 6 år, fyra af 7 år, sju af 8 år, fyra af 9 år och fyra af 10 år, samt kostat, då de inköptes för kronans räkning, en 900 kr., en 850 kr., sju 820 kr. hvar, en 818 kr., fyra 800 kr. hvar, en 786 kr., åtta 785 kr. hvar, tre 775 kr. hvar, sex 767 hvar, tre 650 kr. hvar, en 650 kr., en 600 kr. och en 400 kr. De hästar, som i stället för de vid nämnda regemente uttagne blifvit insatte såsom remonter, hafva vid tiden för insättningen haft en ålder, nitton af 3 år, sexton af 4 år, två af 5 år och en af 6 år. Värdet af de hästar, som insatts å lifgardet till häst, finnes i de tillgängliga uppgifterna icke angifvet. Deremot utvisa dessa uppgifter, att 35 af de insatte hästarne varit yngre än de i dessas ställe uttagne, 2 varit jemnåriga med dem, som uttagits, och en varit 6 och en 5 år, då deremot de i sistnämnda två hästars ställe uttagne varit resp. 4 år.

De vid *Kronprinsens husarregemente* uttagna hästar hafva vid den tid, då de uttagits, haft en ålder, fem af 3 år, fjorton af 4 år, sexton af 5 år, åtta af 6 år, sju af 7 år, sju af 8 år, fyra af 9 år, fyra af 10 år, två af 11 år och en af 12 år, samt kostat, då de för kronans räkning inköptes, en 1,000 kr., elfva 900 kr. hvar, en 898 kr., tre 850 kr. hvar, en 810 kr., elfva 800 kr. hvar, två 775 kr. hvar, tre 750 kr. hvar, nio 700 kr. hvar och en 650 kr., hvaremot priset å 25 stycken ej finnes angifvet. De remonter, som i stället för de uttagne vid detta regemente blifvit insatte, hafva vid tiden för utbytet haft en ålder, trettiosex af 3 år, sjutton af 4 år, elfva af 5 år och fyra af 6 år. Icke heller i uppgifterna från *Kronprinsens husarregemente* finnes angifvet värdet å de hästar, som blifvit insatta. Deremot synes af dessa uppgifter, att af de insatte hästarne 56 stycken varit yngre än de i dessas ställe uttagne, sju varit lika gamla med de deremot tillbytta, och fem varit ett å två år äldre än de tillbytta.

Vid det värfvade kavalleriet anskaffades fordom, som bekant, så väl hästar som ock öfrig utredning åt manskapet genom passevolans. Detta sätt att remontera upphörde med år 1875, då kronan efter vissa grunder af squadronscheferna tillöste sig då befintliga nummerhästar. Efter denna tid inköptes nummerhästar till värfvade kavalleriet för hvart regemente särskildt, intill dess genom kongl. förordningen den 20 februari 1885 blifvit stadgadt, att uppköp af de för värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen behöfliga remonter samt remonterernas fördelning skall verkställas af en för nämnda trupper gemensam remonteringskommission, förordnad af Kongl. Maj:t och bestående af en regementsofficer från kavalleriet eller artilleriet såsom ordförande, en squadronschef från värfvade kavalleriet och en batteriofficer såsom ledamöter samt en veterinär såsom biträde. Den insigt och erfarenhet rörande hästens egenskaper, som erfordras för bedömande af en till salu utbudnen hästs lynne, kroppsbeskaffenhet och lämplighet för ett visst bruk, synes med allt skäl kunna förutsättas hos remonteringskommissionen. Om än således förr, då nummerhästar inköptes för hvart regemente särskildt, inträffat, att remont efter en viss freste- och pröfnings-tid befunnits olämplig, så synes det som om någon fara i detta hänseende numera ej skulle förefinnas, enär remont, som till äfventyrs visar sig mindre lämplig såsom nummerhäst vid kavalleriet, bör kunna öfverflyttas till annat vapenslag och der må hända finnas ändamålsenlig. För tillgodoseende af kro-

nans behof af fullt användbara nummerhästar synas således de bestämmelser, som i motionen åsyftas, ej vidare vara behöfliga.

Det ifrågasvarande kongl. brevet har emellertid till syftemål att jemväl på ett annat sätt befordra kronans fördel, eller derigenom att officerare genom det tillfälle, det kongl. brevet lemnar, må kunna till exercis eller tjenstehästar tillbyta sig inridna hästar, genom hvilket byte regementet, äfven hvad officersgraden angår, skulle blifva bättre beridet, än om officerarne annorledes förskaffade sig exercis- eller tjenstehästar. Vid granskning af de uppgifter, som kommit utskottet till handa från lifgardet till häst och Kronprinsens husarregemente, befinnes emellertid, hvad lifgardet till häst angår, att det inträffat, att en och samme officer, som till följd af sin officersgrad ej varit skyldig att hålla sig med flera än 2 hästar, fått tillbyta sig af nummerhästar vid regementet under åren 1879—1889 sex stycken, och att en annan officer af liknande grad tillbytt sig under åren 1881—1889 fyra nummerhästar, samt, beträffande Kronprinsens husarregemente, att en officer, som likaledes ej varit pliktig att hafva flere tjenstehästar än två, fått tillbyta sig under åren 1881—1888 fem nummerhästar, och att en annan officer af liknande grad fått tillbyta sig under åren 1882—1888 fyra nummerhästar. Det vill af dessa exempel synas som om, i vissa fall åtminstone, de tillbytta hästarne ej användts länge till exercis- eller tjenstehästar, utan på annat sätt.

Ehuru utskottet ej har att yttra sig öfver annat förslag än det, som i förevarande motion blifvit framställt, anser sig dock utskottet böra erinra, att likartade kongl. bref, som det i motionen återopade, finnas meddelade, den 23 mars 1877 till generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet, den 17 april 1885 till chefen för fortifikationen och den 28 augusti 1885 till generalbefälhafvaren i fjerde militärdistriktet, och att genom dessa sistnämnda tre kongl. bref medgifvits, att till omsättning af hästnumren vid artilleriet, fortifikationen och trängbataljonen äldre eller mindre lämpliga nummerhästar må tills vidare och intill dess annorlunda kan varda förordnad, på vederbörande chefers ansvar och under förbehåll att derigenom ej någon utgift ådrages kronan, utbytas mot nya och goda remonter.

Då, enligt utskottets mening, inköp af nummerhästar för de båda regementen, som i motionen afses, numera verkställas på ett sådant sätt, att det endast undantagsvis bör kunna inträffa, att kronan ej kan hafva lämplig användning för desamma vid något af de vapenslag, för hvilka

de af remonteringskommissionen upphandlas, samt då den fördel för kronan, som uti ifrågavarande kongl. bref afses derigenom att officerare vid nämnda regementen genom byte med kronan kunna förvärfva sig lämpliga exercis- eller tjenstehästar, ej torde vara af den betydelse, att för dess bevarande ifrågavarande stadgande fortfarande bör bibehållas, så finner sig utskottet bära hemställa,

att kammaren, med bifall till motionen, måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t behagade taga i öfvervägande, huru vida icke anledning förefinnes att upphäfva ofvan omförmälta bref af den 16 juni 1876 och de bestämmelser i arméns tjenstgöringsreglemente, som medgifva utbyte af kronan tillhöriga nummerhästar vid lifgardet till häst och Kronprinsens husarregemente mot remonter.

Stockholm den 20 april 1891.

På utskottets vägnar:

G. BRUZELIUS.
